

DeGrowth - verslag 24-06-2021

door Wietske Degen

Degrowth - de groei ontgroeid. In de week waarin het vol in het nieuws was dat de economie weer aantrekt en de eerste tekenen van economische groei zich weer voordoen organiseert GroenLinks een gespreksavond over degrowth. Een actueel thema, zo wordt ook vastgesteld door Allan Varkevisser, gespreksleider van de avond.

Vanuit zijn huis in het midden van het land, houdt Paul Schenderling zijn verhaal over degrowth. Paul Schenderling is econoom, afgestudeerd aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. In de rollen van adviseur, onderzoeker en projectleider is hij werkzaam bij Berenschot en adviseert hij actief overheden. Hij begint zijn betoog met een uiteenzetting waarom degrowth noodzakelijk is. Vervolgens richt Paul zich op de concrete stappen die genomen kunnen worden richting degrowth.

Waarom degrowth?

Onze huidige economische groei put de aarde zo erg uit dat we radicaal het roer om moeten gooien. De economische groei heeft ons de afgelopen 50 jaar veel gebracht. Nederland heeft een innovatieve economie, we hebben een productieve landbouw, gaan zuinig om met water en hebben sinds 1990 de CO2 weten te reduceren. Maar klopt dit wel?

Met het Kyoto protocol is de ambitie duidelijk geformuleerd dat de economische groei duurzamer moet. Echter, wanneer we naar de afgelopen 30 jaar kijken zien we dat de wereldhandel in die periode net zo groot is geworden als al het verhandelde van de hele mensheid daarvoor. Ook zien we dat de CO2 uitstoot wereldwijd alleen maar is toegenomen, ondanks de inspanningen om dit terug te dringen.

Paul Schenderling concludeert dat de globalisering een negatief effect heeft gehad op het schoner maken van de wereld. Globalisering heeft een enorme druk gelegd op het gebruik van materialen. Wanneer we naar de Nederlandse economie kijken, zien we dat er 22,1 ton materiaal per huishouden beschikbaar is. Maar per Nederlands huishouden eigenen we 32,2 ton materiaal toe uit de rest van de wereld, wat vergelijkbaar is met twee hele zeecontainers. Een ander voorbeeld gaat in op de hoeveelheid beschikbare grond. In Nederland heb je per huishouden 0,52 hectare grond beschikbaar. Maar per huishouden eigenen we 6,4 hectare toe door onze manier van leven, dit terwijl er 1 hectare per wereldburger beschikbaar is. Andere voorbeelden van de negatieve effecten van globalisering gaan over het waterverbruik, de CO2 uitstoot, de uitputting van mensen (arbeid) en de uitputting van de aarde als gevolg van de klimaatcrisis waardoor verschillende delen van de wereld onbewoonbaar worden.

Op basis van bovenstaande voorbeelden concludeert Paul dat dat onze consumptie een negatieve impact heeft op de rest van de wereld. En niet alleen als het gaat om CO2, maar door constante economische groei putten we de aarde uit. Er moet dus iets veranderen willen we de wereld leefbaar houden voor ons en de generaties na ons. Een transitie, zo beargumenteert Paul, is niet voldoende. We hebben een transformatie nodig waarbij we vanuit een economie gebaseerd op groei transformeren naar een economie waarvan groei niet de basis is.

Hoe dan?

Om degrowth te kunnen realiseren zal de liefde in actie moeten komen, aldus Paul. Hij bedoelt hiermee dat de wereldhandel zich moet transformeren naar een relationele handel. Handel waarbij niet het meest simpele product van zo ver mogelijk weg wordt gehaald, maar juist van dichtbij. De economie zou een sterke regionale basis moeten kennen. Dit betekent niet dat er geen interregionale handel meer mogelijk is, juist hier ziet Paul een sterke rol voor corporaties en andere samenwerkingsvormen.

Een belangrijk aspect om de implementatie van DeGrowth mogelijk te maken zijn de beleidsvoorwaarden. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan het sluiten van regionale akkoorden voor basisbehoeften. Ook zal het beleid meer ruimte moeten bieden voor gedeeld wonen en gedeelde infrastructuur. Publieke ruimte dient reclamevrij te worden gemaakt om zo de consumptie ook naar beneden te brengen.

Daarnaast zou er ook een duidelijke belastingverschuiving van arbeid naar materialen moeten plaatsvinden en moet het mogelijk worden gemaakt dat mensen veel tijd overhouden naast hun werk, om zich in te kunnen zetten voor een werkelijk inclusieve samenleving.

Het handelsbeleid dient aangepast te worden, waarin de regionale handel voornamelijk in de basisbehoeften voorziet. De interregionale handel voorziet in specialiteiten en buffers voor de basisbehoeften. De internationale handel moet beperkt worden tot complementaire goederen die handelspartners een eerlijk inkomen opleveren. Deze internationale handel zal op basis van fairchain moeten, waarbij beide handelspartners eraan verdienen.

Kan dit economisch allemaal wel?

Wanneer we deze degrowth willen realiseren zullen we ons huishoudboekje moeten aanpassen. Dat betekent meer geld voor eten en drinken, maar flink besparen op de huisinrichting en het huishouden. Maar ook minder horeca bezoeken en minder vakanties. In totaal zullen deze besparingen ongeveer 15% moeten opleveren, wat een begin is voor degrowth.

Een ander bijkomend effect van de degrowth zal in de gezondheidszorg merkbaar zijn. De helft van de zieken hebben een zogenoemde “welvaartsziekte”. Door de implementatie van degrowth is de verwachting dat dit aantal zal dalen, degrowth als “care”. Een ander voordeel is dat wanneer we meer tijd hebben voor andere dingen naast het werk, er ook meer tijd voor “care” / zorg komt.

De focus op een meer regionale economie zal ook kansen bieden voor mensen die met pensioen zijn. Want als je de pensioenleeftijd bereikt ben je niet direct arbeidsongeschikt, en kan je nog vaak nog op allerlei manieren een bijdragen leveren, ook door te werken. Kijk naar de hoeveelheid werkzaamheden waar gepensioneerden zich vrijwillig voor inzetten. Waarom beschouwen we dat eigenlijk niet als werk?

Discussie

Na de presentatie van Paul kon het publiek allerlei vragen stellen en onderdelen ter discussie stellen over degrowth en het implementeren van degrowth. Tijdens deze discussie

werd er onder anderen verder ingegaan op de effecten op ontwikkelingslanden, het basisinkomen, circulariteit en de relatie met de wereldwijde bevolkingsgroei.

Ontwikkelingslanden

Wat kunnen de gevolgen zijn voor ontwikkelingslanden wanneer wij opeens niet meer hun producten kopen? Zijn zij niet de dupe van degrowth? Het is belangrijk om goed te kijken wat de effecten zijn van de transformatie naar degrowth. Door de economische groei en de toename van wereldhandel is de importafhankelijkheid enorm toegenomen. Voor deze import zijn wij afhankelijk van arbeidsbevolking in andere landen. Deze mensen die voor onze producten werken kunnen zich niet inzetten voor hun eigen economische basis in de regio. Met andere woorden, wanneer je regionaal minder inzet op exportgoederen blijft er meer tijd over voor het produceren van eigen noodzakelijke goederen. Om de transitieperiode beter te laten lopen zou je kunnen investeren in ontwikkelingshulp

Basisinkomen

Een van de effecten als je lokaal gaat produceren is dat voedsel duurder zal worden. Hoe kunnen minima dan nog meekomen? Kunnen zij nog wel voedsel kopen? Door de economie een regionale basis te geven, zal deze ook inclusiever kunnen worden, waardoor meer mensen mee kunnen doen. Daarnaast moet er een garantie komen voor voldoende inkomen voor de basisvoorzieningen. Er is dus een vorm van basisinkomen nodig. Ook zouden we eraan kunnen denken om wonen en andere basisbehoeften zoals voeding gratis te maken.

Circulariteit

De laatste tijd zijn er veel (technologische) ontwikkelingen op het gebied van circulariteit en het hergebruiken van materialen. Zijn deze circulaire technologische oplossingen dan niet voldoende om de negatieve effecten van de economische groei te temperen? Paul signaleert echter dat juist het gebruik van materialen enorm is gestegen samen met de consumptie. Circulariteit is een goede ontwikkeling, maar kan niet op tegen deze enorme toename van het gebruik van materialen en dus de uitputting van de aarde.

Bevolkingsgroei

De kern van het betoog van Paul richt zich op de Nederlandse situatie. Daarin zien we een enorme toename van inkomen en dus consumptie. Ondanks dat de wereldbevolking stijgt, zien we dat dit met name in ontwikkelingslanden is en de stijging van consumptie juist in Nederland. Het is rechtvaardig om minder te consumeren, ook om om te gaan met de bevolkingsgroei.

Afsluiting

De avond wordt afgesloten met een online poll waarbij het publiek nog snel op een paar stellingen kan reageren. Na het lezen van dit verslag ben ik dan ook benieuwd, wat vind jij?

1. Degrowth is een volwassen kijk op de economie
2. Onze sociale arrangementen zijn helaas gebaseerd op groei, dus die zullen we anders in moeten richten
3. Degrowth vraagt om een basisinkomen

